

نقش ویژگی‌های شخصیتی و هوش معنوی در پیش بینی دلزدگی زناشویی زوجین شاغل شهر اصفهان

زهرا کاشفی^۱ *

محمدصادقی^۲

چکیده

هدف: هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی نقش ویژگی‌های شخصیتی و هوش معنوی در پیش بینی دلزدگی زناشویی زوجین شهر اصفهان بود.

روش: به لحاظ ماهیت و اهداف، این پژوهش کاربردی و روش پژوهش توصیفی همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه زوجین شاغل شهر اصفهان در سه ماهه اول سال ۱۳۹۴ بود که با استفاده روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین ۵ منطقه شرق، غرب، شمال، جنوب و مرکز شهر اصفهان به تصادف از هر منطقه ۲۰ زوج شاغل انتخاب که در مجموع ۱۰۰ زوج به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شد. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌های ویژگی‌های شخصیتی نئو(۱۹۹۲)، هوش معنوی کینگ(۲۰۰۸) و دلزدگی زناشویی پاینز(۱۹۹۶) استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون رگرسیون چند گانه به شیوه همزمان استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های تحلیل رگرسیون نشان داد ویژگی شخصیتی روان‌نژندی به صورت مثبت و ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و وظیفه‌سناسی، هوش معنوی و زیرمقیاس‌های تولید معنای شخصی و توسعه سطح هوشیاری به صورت منفی قادر به پیش‌بینی دلزدگی زناشویی زوجین می‌باشند ($p < 0/05$).

نتیجه‌گیری: ویژگی‌های شخصیتی و هوش معنوی دو عامل اثربخش در زندگی زناشویی می‌باشند که به بهبود زندگی زناشویی کمک می‌کنند.

کلید واژه: ویژگی‌های شخصیتی، هوش معنوی، دلزدگی زناشویی، زوجین شاغل شهر اصفهان

^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد رشته مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، گروه مشاوره، مرودشت، ایران (نویسنده مسئول)
zahra_ka52@yahoo.com

^۲ - دانشجوی کارشناس ارشد راهنمایی و مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر، گروه مشاوره، sadeghimoshaver@yahoo.com

مقدمه

میزان طلاق در ایران و افزایش درصد زنانی که خواستار طلاقند، نشانگر افزایش نارضایتی از زندگی زناشویی است. افزایش آمار طلاق نشان می‌دهد که روابط میان همسران، در طول سال‌های زندگی دستخوش دگرگونی‌هایی شده است که به افزایش اختلاف میان همسران و در نهایت طلاق می‌انجامد، یکی از مهمترین عوامل شکل‌گیری دلزدگی زناشویی^۱ بین زوجین می‌باشد. دلزدگی حالت دردناک فرسودگی جسمی، عاطفی و روانی است، کسانی را متأثر می‌سازد که توقع دارند، عشق رویایی به زندگی‌شان معنا ببخشند. این حالت زمانی بروز می‌کند که آنها متوجه می‌شوند علی‌رغم تلاش‌های‌شان رابطه‌شان به زندگی معنا ندهد و نخواهد داد (ون پل^۲، ۲۰۱۰). از نظر لینگرن^۳ (۲۰۰۳؛ به نقل از ادیبراد، ۱۳۸۵) دلزدگی از پافتادن جسمی، عاطفی و روانی است که از عدم تناسب بین توقعات و واقعیت ناشی می‌شود. دلزدگی به علت ناکامی در عشق بروز می‌کند و پاسخی است در برابر مسائل وجودی. انباشته شدن فشارهای روانی تضعیف‌کننده عشق، افزایش تدریجی خستگی و یکنواختی جمع شدن رنجش‌های کوچک بر بروز دلزدگی کمک می‌کند (هی جونگ و نادین^۴، ۲۰۰۸). بررسی مختصر نظریه‌ها و مدل‌های مطرح شده در حوزه زناشویی روشن‌کننده این مهم‌اند که عوامل مختلفی بر پایداری و ناپایداری ازدواج اثر می‌گذارند. یکی از عوامل بسیار مهم ویژگی‌های شخصیتی همسران است (نادری، افتخار و آملزاده، ۱۳۸۹). مدل پنج‌عاملی شخصیتی، یکی از مدل‌هایی مطرح در خصوص تاثیر عوامل شخصیتی است. این مدل، پنج ویژگی شخصیتی وان‌زندی^۵، برون‌گرایی^۶، بازبودن^۷، توافق‌پذیری^۸ و وجدان‌گرایی^۹ را بررسی می‌کند (کاستا و مک کری^{۱۰}، ۱۹۹۲).

افراد روان‌نژند ناراحت، عصبانی، غمگین و مستعد ابتلا به افسردگی هستند (هوارد و هوارد^{۱۱}، ۱۹۹۸). برون‌گرایان تمایل به فعالیت‌های جسمی و کلامی دارند و درون‌گرایان به تنهایی و استقلال علاقه‌مند هستند. فردی متوسط ترکیبی از موقعیت‌های اجتماعی و درون‌گزینی را بر می‌گزیند. افراد برون‌گرا، ماجراجو، فعال، رک، اجتماعی و پرحرف هستند (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲). افراد وظیفه‌مدار تنها بر چند هدف متمرکز می‌شوند و کوشش زیادی برای بدست آوردن آنها می‌کنند. افراد وظیفه‌مدار کارآمد، مرتب، مسئول و نظم و دقت زیادی در امور دارند و به تعهدات اخلاقی خود پایبند هستند (بوت-کیولی و ویکرز^{۱۲}، ۱۹۹۴). افراد توافق‌پذیر متواضع، گرم و همدل، مهربان، مودب و منطقی می‌باشند و در مواجهه با رویدادهای زندگی سازش‌پذیر و منعطف هستند (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲). افراد گشوده در تجربه با ویژگی‌هایی مانند کنجکاوی، خلاقیت، تخیل‌گرایی، هنرگرایی و نوگرایی شناخته می‌شوند، این افراد هم درباره‌ی دنیای درونی و هم درباره‌ی دنیای بیرونی کنجکاو هستند. افراد گشوده در تجربه بیشتر و عمیق‌تر از افراد بسته در تجربه هیجان‌های مثبت و منفی را تجربه می‌کنند (هوارد و هوارد، ۱۹۹۸). بسیاری از مطالعات نشان داده‌اند که عوامل شخصیتی می‌توانند سازگاری و ناسازگاری را پیش‌بینی کنند. از این پنج عامل شخصیتی، عصبیت که بیشتر با هیجان‌پذیری منفی از آن یاد می‌شود، نسبت به چهار عامل دیگر اثرات قوی‌تری بر بازده زناشویی نشان می‌دهد

¹ - couple burnout

² - Vanpell

³ - Lingern

⁴ - Heejeong & Nadine

⁵ - neuroticism

⁶ - extraversion

⁷ - openness

⁸ - agreeableness

⁹ - conscientiousness

¹⁰ - Costa & Mc Crae

¹¹ . Howard & Howard

¹² . Booth-kewley & Vickers

(خجسته، ۱۳۸۴). اردوگان و سپیک^۱ (۲۰۱۴) نیز در پژوهش خود نشان دادند که ویژگی روان‌رنجوری با سازگاری زناشویی یا وضعیت زناشویی رابطه منفی و ویژگی‌های باز بودن، توافق‌پذیری، برون‌گرایی و وجدانی بودن با سازگاری زناشویی رابطه مثبت دارند. شاکل فورد، بی‌سر و گاتز^۲ (۲۰۱۲) در یک پژوهش رابطه شخصیت، رضایت زناشویی و احتمال خیانت زناشویی را بررسی کردند. آنها دریافتند که: ۱- بین سطوح پایین توافق زوجین و رضایت زناشویی رابطه منفی وجود دارد. ۲- بین سطوح پایین وجدانی و رضایت زناشویی رابطه منفی وجود دارد. ۳- بین سطوح بالای روان‌رنجورخوبی زوجین و رضایت زناشویی رابطه منفی وجود دارد. موسوی‌کیا (۱۳۹۰) پژوهشی تحت عنوان بررسی رابطه کیفیت زندگی کاری و ویژگی‌های شخصیتی با میزان دلزدگی زناشویی دبیران مقطع متوسطه شهر شیراز انجام داد. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که بین کیفیت زندگی کاری و ویژگی‌های شخصیتی با میزان دلزدگی زناشویی دبیران رابطه معنادار وجود دارد. از طرفی از بین ویژگی‌های شخصیت، به ترتیب، روان‌رنجورخوبی ($t=۴۳/۸$)، باز بودن نسبت به تجربه ($t=۶۲/۲$)، دلپذیر بودن ($t=۴۸/۲$) و برون‌گرایی ($t=۹۹/۱$) از قدرت پیش‌بینی معنی‌دار و بالاتری در تبیین دلزدگی زناشویی برخوردار می‌باشند.

علاوه بر شخصیت زوجین یکی از مهمترین عوامل تعیین‌کننده‌ی پویایی‌های روابط زناشویی، گرایش‌های معنوی زوجین می‌باشد، سازه‌ی هوش معنوی^۳ یکی از مفاهیمی است که در پرتو توجه و علاقه‌روانشناسان به حوزه دین و معنویت شکل گرفته است. هوش معنوی بیانگر مجموعه‌ای از توانایی‌ها، ظرفیت‌های منابع معنوی می‌باشد که کاربست آنها در زندگی روزانه می‌تواند موجب افزایش انطباق‌پذیری فرد شود (کینگ^۴، ۲۰۰۸). گین و پورهیت^۵ (۲۰۰۶)، هوش معنوی را توانایی تجربه شده‌ای می‌دانند که به افراد، امکان دستیابی به دانش و فهم بیشتر را می‌دهد و زمینه را برای رسیدن به کمال و ترقی در زندگی را فراهم می‌سازد. هوش معنوی می‌تواند در ارتباط زناشویی مؤثر باشد؛ زیرا مذهب شامل رهنمودهایی برای زندگی و ارائه‌دهنده‌ی سامانه باورها و ارزش‌هاست که این ویژگی‌ها می‌توانند زندگی زناشویی را متأثر کنند (هانلر و جنسوز^۶، ۲۰۰۵). در همین راستا تحقیقات نشان می‌دهند که باورهای مذهبی، آیین‌ها و تعهدات، با نتایج مثبت مانند بهبود کیفیت زندگی بهتر، بهزیستی، سلامت جسمی و روانی، روابط زناشویی و زندگی پایدار و عملکرد کارایی مثبت مرتبط هستند (سی‌بولد و هیل^۷، ۲۰۱۴). زنجانی، سیدی، فرخی و شهابی‌زاده (۱۳۹۳) الگوی دلزدگی زناشویی زنان متقاضی طلاق در ارتباط با هوش معنوی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج نشان داد، بین تفکر کلی، اعتقادی، اخلاقی و خودآگاهی با دلزدگی زناشویی رابطه منفی معناداری وجود دارد. عبادت‌پور، نوابی‌نژاد، شفیع‌آبادی و فلسفی‌نژاد (۱۳۹۲) پژوهشی تحت عنوان نقش واسطه‌ای کارکردهای خانواده برای تاب‌آوری فردی و باورهای معنوی و دلزدگی زناشویی انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که کارکرد خانواده، تاب‌آوری فردی و باورهای معنوی تأثیر منفی و معنی‌داری در کاهش دلزدگی زناشویی دارد. نتایج به دست آمده از تحلیل مسیر نشان داد که کارکرد خانواده، تاب‌آوری فردی و باورهای معنوی، دلزدگی زناشویی را پیش‌بینی می‌کند و مدل از برازش مناسبی برخوردار است.

از آنجا که خدشه دار شدن ارتباطات زوجین کانون خانواده‌ها را متلاشی می‌کند و تبعات سنگینی برای جامعه و خانواده‌ها به دنبال دارد، توجه به زندگی زناشویی و انجام پژوهش‌هایی جهت کمک به بهینه شدن روابط زوجین ضروری می‌باشد، زیرا که وجود روابط مطلوب بین زوجین به لذت بخش شدن صحنه زندگی به روابط حسنه بین زوجین کمک می‌کند و بر عکس پایین بودن کیفیت زندگی زناشویی به سرد و بی‌روح شدن محیط خانه منجر می‌شود و زمینه‌ساز منازعات و اختلافات زناشویی را فراهم می‌کند.

1- Erdoğan & Cepik

2- Shackelford, Besser, & Goetz

3- spiritual intelligence

4- King

5- Gain & Purohit

6- Hunler & Gencoz

7- Seybold & Hill

بنابراین جهت برخوردار بودن از خانواده‌هایی سالم و توأم با آرامش، توجه به عواملی که بر زندگی زناشویی اثرگذار می‌باشند، ضروری است. در همین راستا این پژوهش قصد دارد به این موضوع بپردازد که آیا ویژگی‌های شخصیتی و هوش معنوی، دلزدگی زناشویی را پیش‌بینی می‌کند؟

اهداف پژوهش

- ۱- تعیین نقش ویژگی‌های شخصیتی (روان نژندی، برون‌گرایی، توافق‌پذیری، انعطاف‌پذیری، وجدانی بودن) در پیش‌بینی دلزدگی زناشویی
- ۲- تعیین نقش هوش معنوی و زیر مقیاس‌های آن (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی، بسط حالت هشیاری) در پیش‌بینی دلزدگی زناشویی

روش پژوهش

روش پژوهش از نوع توصیفی و همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه زوجین شاغل شهر اصفهان در سه ماهه دوم سال ۱۳۹۴ بوده است. در این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از ۵ منطقه از شرق، غرب، شمال، جنوب و مرکز از هر منطقه یک خیابان مسکونی به طور تصادفی انتخاب و سپس به درب منازل مراجعه شد و به طور تصادفی ۲۰ منزل که زوجین در آنها شاغل بودند، انتخاب گردید، شماره پلاک‌ها یادداشت شد و قرار شد بعد از تکمیل مجدداً مراجعه شود و برگه‌ها جمع‌آوری گردد، در مجموع ۱۰۰ زوج شاغل به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شد.

ابزار پژوهش

الف- پرسشنامه شخصیتی پنج عاملی نئو (۱۹۹۲): این پرسشنامه ۶۰ ماده دارد که هدف آن سنجش پنج ویژگی شخصیت شامل روان‌نژندی، برون‌گرایی، انعطاف‌پذیری، دلپذیر بودن و مسئولیت‌پذیری و با وجدان بودن است. شیوه نمره‌گذاری نیز به صورت لیکرت پنج گزینه‌ای از کاملاً مخالفم (۱)، تا کاملاً موافقم (۵)، است. نتایج مطالعات انجام شده توسط مک کری و کاستا نشان داد که همبستگی پنج زیر مقیاس فرم کوتاه با فرم بلند از ۰/۸۷ تا ۰/۹۴ می‌باشد (کاستا و مک کری، ۱۹۹۲؛ به نقل از حق شناس، ۱۳۷۸). در خصوص پایایی عوامل این پرسشنامه، نتایج چندین مطالعه حاکی از آن است که زیر مقیاس‌های نئو فرم کوتاه، همسانی درونی خوبی دارند. در این پژوهش پژوهشگر با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ پایایی پرسشنامه را ۰/۸۸ بدست آورده است.

ب- پرسشنامه هوش معنوی: پرسشنامه هوش معنوی کینگ در سال ۲۰۰۸ توسط کینگ طراحی و ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۲۴ گویه است و چهار زیر مقیاس دارد: تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی و بسط حالت هشیاری. هر چه فرد نمره بالاتری در این پرسشنامه بگیرد دارای هوش معنوی بیشتری است. طیف نمره‌دهی آن بر اساس لیکرت پنج گزینه‌ای از کاملاً نادرست (۰) تا کاملاً درست (۵) می‌باشد. در پژوهش رقیب و همکاران (۱۳۸۹) پایایی این مقیاس با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ برآورد شد. برای برآورد روایی همگرایی از پرسشنامه‌ی تجربه‌ی معنوی غباری بناب به طور همزمان استفاده شده که ضرایب همبستگی این دو پرسشنامه ۰/۶۶ به دست آمده است. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که ۰/۸۹ بدست آمد.

ج) پرسشنامه دلزدگی زناشویی: این مقیاس توسط پاینز^۱ (۱۹۹۶) ابداع گردید. ۲۰ ماده دارد، گزینه‌های پرسشنامه روی یک مقیاس هفت امتیازی ۱ (هرگز) تا ۷ (همیشه) پاسخ داده می‌شوند. ارزیابی ضریب اعتبار مقیاس دلزدگی زناشویی نشان داد که آن

¹ - Painez

دارای یک همسانی درونی بین متغیرها در دامنه ۰/۸۴ و ۰/۹۰ است روایی به وسیله همبستگی های منفی با ویژگی های ارتباطی مثبت به تایید رسیده است. در ایران نیز نویدی (۱۳۸۴) ضریب الفا کرونباخ این پرسشنامه را در مورد ۲۴۰ نمونه ۱۲۰ پرستار و ۱۲۰ معلم اندازه گیری کرد که عبارت است ۰/۸۶. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که ۰/۹۳ بدست آمد.

برای تجزیه تحلیل داده ها از آزمون رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان استفاده شده است. داده ها با استفاده از نرم افزار 22 SPSS تحلیل گردیده است.

نتایج

به منظور بررسی نقش ویژگی های شخصیتی (روان نژندی، برون گرایی، توافق پذیری، انعطاف پذیری، وجدانی بودن) در پیش بینی دزدگی زناشویی از آزمون تحلیل رگرسیون به شیوه همزمان استفاده شد که نتایج این تحلیل در جدول شماره ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی دزدگی زناشویی از طریق ویژگی

های شخصیتی

P<	df	f	R ²	R	P<	T	بتا (Beta)	
۰/۰۰۱	۱۹۵	۳/۵۸۱	۰/۱۱	۰/۳۳	۰/۰۰۱	۳/۸۹۰	۰/۳۵	روان نژندی
					۰/۰۰۹	-۳/۳۸۰	-۰/۳۱	برون گرایی
					۰/۲۰۵	-۱/۹۲۰	-۰/۱۳	انعطاف پذیری
					۰/۳۱۵	-۱/۷۲۰	-۰/۱۱	توافق پذیری
					۰/۰۲۳	-۲/۷۷۷	-۰/۲۹	وظیفه شناسی
								متغیرهای پیش بینی

$p \leq 0/05$

بر اساس اطلاعات جدول ۱ ضریب همبستگی چندگانه برابر با $R=0/33$ و ضریب تعیین به دست آمده برابر با $R^2=0/11$ می باشد. این امر بیانگر این است که ویژگی های شخصیتی جمعاً حدود ۱۱ درصد از واریانس متغیر دزدگی زناشویی زوجین را پیش بینی می کنند. همچنین، با توجه به سطح معناداری و بتا می توان پی برد که ویژگی شخصیتی روان نژندی به صورت مثبت و ویژگی های شخصیتی برون گرایی و وظیفه شناسی به صورت منفی در سطح $p \leq 0/05$ قادر به پیش بینی دزدگی زناشویی زوجین می باشند.

به منظور بررسی نقش هوش معنوی و زیرمقیاس های آن (تفکر وجودی انتقادی، تولید معنای شخصی، آگاهی متعالی، بسط حالت هشیاری) در پیش بینی دزدگی زناشویی از آزمون تحلیل رگرسیون به شیوه همزمان استفاده شد که نتایج این تحلیل در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج آزمون تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان برای پیش بینی دزدگی زناشویی از طریق هوش معنوی و زیرمقیاس‌های آن

P<	df	f	R ²	R	P<	T	بتا (Beta)	
۰/۰۰۱	۱۹۵	۵/۱۰۰	۰/۱۶	۰/۴۰	۰/۰۰۱	-۵/۲۳۰	-۰/۴۱	هوش معنوی کل
					۰/۳۸۰	-۱/۳۸۰	-۰/۱۲	تفکر وجودی
					۰/۰۰۱	-۴/۱۰۰	-۰/۳۶	تولید معنای شخصی
					۰/۰۸۱	-۲/۱۰۰	-۰/۱۶	آگاهی متعالی
					۰/۰۰۵	-۳/۴۲۵	-۰/۳۱	توسعه سطح هوشیاری
								متغیرهای پیش‌بینی

$p \leq 0/05$

بر اساس اطلاعات جدول ۲ ضریب همبستگی چندگانه برابر با $R=0/40$ و ضریب تعیین به دست آمده برابر با $R^2=0/16$ می‌باشد. این امر بیانگر این است که ابعاد هوش معنوی جمعاً حدود ۱۶ درصد از واریانس متغیر دزدگی زناشویی زوجین را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین، با توجه به سطح معناداری و بتا می‌توان پی برد که هوش معنوی در حالت کلی و از میان زیرمقیاس‌های هوش معنوی بعدها تولید معنای شخصی و توسعه سطح هوشیاری به صورت منفی در سطح $p \leq 0/05$ قادر به پیش‌بینی دزدگی زناشویی زوجین می‌باشند.

بحث و نتیجه گیری

بر اساس اطلاعات جدول ۱ ویژگی شخصیتی روان‌نژندی به صورت مثبت و ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی به صورت منفی قادر به پیش‌بینی دزدگی زناشویی زوجین می‌باشند. این یافته با یافته‌های پژوهش نادری و همکاران (۱۳۸۸)، موسوی‌کیا (۱۳۹۰)، اسلامی و شهابی‌زاده (۲۰۱۴) اردوگان و سپیک (۲۰۱۴) و شاکل‌فورد و همکاران (۲۰۱۲) همخوانی دارد. در تبیین نقش مثبت روان‌رنجوری در پیش‌بینی دزدگی زناشویی می‌توان گفت این بعد از ویژگی‌های شخصیتی شامل حساسیت به داشتن عقاید غیرواقعی، کنترل ضعیف امیال و تمایل به تجربه پریشانی روانشناختی به شکل اضطراب، خشم، افسردگی، خجالت، تنفر و دامنه‌ای از هیجانات منفی است. بنابراین زوج‌های روان‌نژند دارای عواطف منفی هستند و تمایل بیشتری به تکانشگری و آسیب‌پذیری دارند، چنین رفتارهایی به اندازه کافی در بروز کاهش روابط صمیمی و همدلی زناشویی موثر و نافذ است. بنابراین قابل پیش‌بینی است که ویژگی شخصیتی روان‌نژند بتواند دزدگی زناشویی را به صورت مثبت پیش‌بینی کند. یافته‌های پژوهش بیانگر نقش منفی برون‌گرایی در پیش‌بینی دزدگی زناشویی است، در این رابطه می‌توان گفت، نمرات بالا در عامل برون‌گرایی با تجربه هیجانات مثبت، ارزیابی مثبت از وضعیت سلامت عمومی، کارکردهای جسمی بهتر و رضایت زندگی بالاتر توأم است (شاکریان، ۱۳۹۱). افراد برون‌گرا شادابی و سرزندگی بیشتری از خود نشان می‌دهند، دارای نگرش مثبت نسبت به محیط و زندگی خود هستند و ویژگی‌هایی نظیر مثبت بودن، دلگرمی بخشیدن و شراکت در کارها و تعامل بین زوجین برای بهتر ساختن رابطه و نیز برای خوشایندی طرف مقابل، کارهایی را انجام می‌دهد و یا از انجام آن خودداری می‌کند، این مشخصه‌های اجتماعی می‌تواند باعث سازگاری و دلگرمی بیشتر زناشویی در زوجین شود، بنابراین پیش‌بینی منفی دزدگی زناشویی توسط ویژگی شخصیت برون‌گرایی قابل توجیه است. یافته‌های پژوهش همچنین نشان داد که وظیفه‌شناسی به صورت منفی دزدگی زناشویی را پیش‌بینی می‌کند، در توجیه این یافته می‌توان گفت عامل شخصیتی وظیفه-

شناسی نشانگر ثبات و پایداری ازدواج در میان زوجین است و به خوبی می‌تواند میزان سازگاری و صمیمیت زوجین را پیش بینی نماید (بتوین، باس و شاکلفورد^۱، ۱۹۹۷). این عامل شامل کوشش منظم برای اهداف و پیروی جدی از اصول است در این صورت می‌توان به سعی زوجین برخوردار از این تیپ شخصیتی برای داشتن روابط زناشویی پایدار و مثبت امیدوار بود. بر اساس اطلاعات جدول ۲ هوش معنوی در حالت کلی و از میان زیرمقیاس‌های هوش معنوی بعدها تولید معنای شخصی و توسعه سطح هوشیاری به صورت منفی قادر به پیش‌بینی دلزدگی زناشویی زوجین می‌باشند.

این یافته با یافته‌های پژوهش زنجانی و همکاران (۱۳۹۳)، عبادت‌پور و همکاران (۱۳۹۲) و سیبولد و هیل (۲۰۱۴) همخوانی دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت هوش معنوی بیانگر مجموعه‌ای از توانایی‌ها و ظرفیت‌هاست که کاربردی است که موجب افزایش انطباق‌پذیری و در نتیجه سلامت روح و روان افراد می‌شود (کینگ، ۲۰۰۸). افرادی که از هوش معنوی بالاتری برخوردارند به سه دلیل از دلزدگی زناشویی کمتری برخوردارند: اول اینکه، دین یک سامانه باور منسجم ایجاد می‌کند که باعث می‌شود افراد برای زندگی معنا پیدا کنند و به آینده امیدوار باشند، دوم اینکه، حضور در امور مذهبی، برای زوجین حمایت اجتماعی فراهم می‌آورد و سوم اینکه، باورهای معنوی اغلب با سبک زندگی سالم تری همراه است (کار^۲، ۲۰۰۴)، که این به رفتار توأم به ساز و همدلی بین زوجین منجر می‌شود. در همین زمینه می‌توان به این موارد اشاره کرد که از منظر کینگ (۲۰۰۸) معنویت از طریق هوش معنوی می‌تواند به سازگاری فرد منجر شده و بر فرایند حل مسأله اثرگذار باشد. اسمیت^۳ (۲۰۰۵) در مطالعه‌ای نشان داد که هوش معنوی لازمه سازگاری بهتر در زندگی است و افرادی که از هوش معنوی بالاتری برخوردارند تحمل آنها در مقابل فشار زندگی بیشتر بوده و توانایی بالاتری را در جهت سازگاری با آن از خود بروز می‌دهند، بنابراین نقش منفی هوش معنوی در پیش-بینی دلزدگی زناشویی قابل توجیه است. همچنین در توجیه این یافته می‌توان گفت که سامانه باورهای معنوی به افراد امکان م دهد که به ناملایمات، فشارهای روانی و فقدان‌های گریزناپذیر که در روند چرخه زندگی رخ م دهد معنا بدهند و به زندگی بعدی که در آن اینگونه دشوارها وجود ندارد، امیدوار و خوش‌بین باشند. شاید این موضوع به این دلیل باشد که احساس اشخاص از پدیده‌های ماوراءطبیعی می‌تواند حمایت روانشناختی فراهم کند و ممکن است یک حمایت معنوی نیز به همراه داشته باشد که نمی‌تواند به لحاظ پدیدارشناختی اندازه‌گیری شود. به دلیل ماهیت متعالی تجربه‌های معنوی، افراد دارای باورهای معنوی به طور مداوم در ارتباط با درکی از تجربه‌های زندگی خود هستند که شامل مداخلات معنوی و الهی است و این مداخلات م تواند رویدادهای زندگی و افکار و رفتار انسان را تغییر دهند و به نحو سودمندی به فرد کمک کند تا خدا ترس باشد. رشد هوش معنوی اجازه می‌دهد که زوجین یک بینش جدید درباره خود و بالا بردن اعتماد به نفس به دست بیاورند و خود باثباتی داشته باشند و اضطراب‌ها را بتوانند کاهش دهند و همچنین به طور عمیق تر با دیگران ارتباط برقرار کنند که این خصلت‌ها می‌تواند به زوجین کمک نماید تا صمیمیت بیشتری را تجربه نمایند و دلزدگی در آنها کاهش یابد.

منابع

ادیب راد، نسترن و ادیب راد، مجتبی (۱۳۸۴). بررسی رابطه باورهای ارتباطی با دلزدگی زناشویی و مقایسه آن با زنان متقاضی طلاق و زنان خواهان ادامه زندگی مشترک. تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره، جلد ۴، شماره ۱۳، صص ۹۹-۱۱۰.

حق شناس، حسن (۱۳۸۵). طرح پنج عامل ویژگی‌های شخصیت راهنمای تفسیر و هنجار آزمونهای NEOFFI-NEOPI-R. شیراز: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشت روانی.

¹ - Botwin, Buss & Shakelford

² - Carr

³ - Smith

- رجبی، غلامرضا و نبگانی، خدیجه (۱۳۸۷). بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و مولفه‌های عشق با رضایت زناشویی در کارکنان متاهل اداره های دولتی شهر اهواز. *تازه‌ها و پژوهش‌های مشاوره*، ۷، ۲۵-۲۲.
- رقیب، مایده‌سادات؛ سیادت، سید علی؛ حکیمی نیا، بهزاد و حمدی، سید جعفر (۱۳۸۹). اعتباریابی مقیاس هوش معنوی کینگ (SISRI-24) در دانشجویان دانشگاه اصفهان، *دست آوردهای روان شناختی*، دوره ۴، شماره ۱، ۱۶۴-۱۴۱.
- زنجانی، فرناز؛ سیدی، محبوبه؛ فرخی، مهدی و شهابی‌زاده، فاطمه (۱۳۹۳). الگوی دلزدگی زناشویی زنان متقاضی طلاق در ارتباط با هوش معنوی، *همایش منطقه‌ای آسیب‌شناسی پدیده طلاق*، تهران.
- شاکریان، عطا (۱۳۹۱). نقش ابعاد شخصیت و جنسیت در پیش بینی سازگاری زناشویی، *مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه*، سال ۱۶، شماره ۱، صص ۲۲-۱۶.
- عبادت‌پور، بهناز؛ نوایی‌نژاد، شکوه؛ شفیع‌آبادی، عبدالله و فلسفی‌نژاد، محمدرضا (۱۳۹۲). نقش واسطه‌ای کارکردهای خانواده برای تاب‌آوری فردی و باورهای معنوی و دلزدگی زناشویی، *روش‌ها و مدل‌های روانشناختی*، سال ۳، شماره ۱۳، صص ۴۵-۲۹.
- موسوی‌کیا، صدیقه (۱۳۹۰). بررسی رابطه کیفیت زندگی کاری و ویژگی‌های شخصیتی با میزان دلزدگی زناشویی دبیران مقطع متوسطه شهر شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- نادری، فرح؛ افتخار، زهرا و آملازاده، صغری (۱۳۸۹). رابطه ویژگی‌های شخصیت با روابط صمیمی همسر در زنان دارای همسر معتاد، *فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ*، سال ۳، شماره ۹، صص ۹۸-۸۳.
- نویدی، فاطمه (۱۳۸۴). بررسی و مقایسه رابطه دلزدگی زناشویی با عوامل جو سازمانی در کارکنان ادارات آموزش و پرورش و پرستاران بیمارستانهای شهر تهران، پایان نامه ی کارشناسی ارشد در رشته ی مشاوره. دانشگاه شهید بهشتی.

منابع لاتین

- Booth-kewley, S., & Vickers, R. R. (1994). Associations between major domains of personality and health behavior. *Journal of personality*, 62, 289-298.
- Botwin, M. D., Buss D. M., & Shackelford, T. K. (1997). Personality and mate preferences: five factors in mate selection and marital satisfaction. *J Pers.* 65(1):107-36.
- Carr, A. (2004). *Positive psychology: the science of happiness and human strengths*. Library of Congress Cataloging in Publication Data. *Handbook of psychology*. 1st ed. New York: Brunner-Routledge Press.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *NEO PI-R professional manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resource.
- Erdoğan T. S., & Cepik, K. A. (2014). The evaluation of the relationships between marital adjustment, attachment styles, temperament and character features, *Turk Psikiyatri Derg.* 25(1):9-18.
- Eslamia. A., & Shahabizadeh, F. (2014). The Role of Personality Traits with Mediating Spiritual Intelligence in Developing Marital Dissatisfaction Model, *Reef Resources Assessment and Management Technical Paper*, 40(1): 345-359.
- Gain, M., & Purohit, P. (2006). Spiritual intelligence: A contemporary concern with regard to living status of the senior citizens. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, 32(3), 227-233.

- Heejeong, C. & Nadine, F. (2008). marital conflict, depressive symptoms and functional impairment. *Journal of marriage & family*, 2(3): 377-390.
- Hunler, Q. S., & Gencoz, I. I. (2005). The effect of religiousness on marital satisfaction: Testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction, *Contemporary Family Therapy*, 27(1): 723-736.
- King, D. (2008). *Rethinking claims of spiritual intelligence: a definition, model and measure Applications of modeling in the Natural and social sciences program*. Trent university. Canada.
- Seybold, k. & Hill, P. C. (2014). The role of religion and spirituality in mental and physical health. *Current Directions in Psychological Science*, v 10, p. 21-24.
- Shackelford, R., Besser, M. & Goetz, D. (2012). For better or for worse: Matrital well-bcing of newlywcds. *Journal of counseling psychology*, 14, 223-242.
- Smith, M. (2005). *Spiritual Quotient Questionnaire*. (SQQ) www. MySkillsProfile.com.
- Spilka, B, Hood, R, Hunsburger, B., & Gorsuch,
- Vanpell, N. (2010). *Creative Ways to Keep Romance Alive*. Retrieved, Septamber 2010, Http:// WWW. eartnhome.com/articles/keepingromance a live.htm.